https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/0/9CBB436E72A5706FC22586CE002FECEC?OpenDocument

Stenogramma Pašvaldību likums (2022) *pirmais lasījums*
22.04.2021. Likumprojekts Nr. 978/Lp13
20212. gada 22. aprīlī

I. Goldberga (SASKAŅA).

Cienījamā sēdes vadītāja, kolēģi! Valsts pārvaldes un pašvaldības komisija konceptuāli atbalstīja un virza skatīšanai Saeimā pirmajā lasījumā Ministru kabineta iesniegto un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas izstrādāto likumprojektu "Pašvaldību likums" (Nr. 976/Lp13).

Likumprojekts "izstrādāts, lai nodrošinātu laikmetīgu pārvaldību pēc pašvaldību administratīvi teritoriālās reformas, veicinot demokratizāciju, skaidrāk nodalot lēmējvaru no izpildvaras, nosakot skaidru kompetenču un funkciju sadali", teikts likumprojekta anotācijā un paredzēts, ka likums stājas spēkā 2022. gada 1. janvārī.

Likumprojekts nosaka "pašvaldības darbības vispārīgos noteikumus un ekonomisko pamatu, pašvaldības kompetenci, pārvaldes institucionālo sistēmu, domes un tās izveidoto institūciju, domes priekšsēdētāja un izpilddirektora pilnvaras, paredz sabiedrības iesaisti pašvaldības darbā un pašvaldību savstarpējo sadarbību, kā arī regulē pašvaldības attiecības ar valsts institūcijām".

Kopumā piedāvātais likumprojekts neparedz veidot radikāli atšķirīgu pašvaldību darbības sistēmu, tas paredz pilnveidot pašreizējo regulējumu, precizējot normas un atsevišķos gadījumos ieviešot jauninājumus. Būtiskākās izmaiņas skars sekojošas jomas.

Pirmkārt. Tiek precizētas un papildinātas pašvaldību autonomās funkcijas. Piemēram, pašvaldībām būs jāpiedalās sabiedriskās kārtības un drošības nodrošināšanā, tostarp paredzot, ka līdz 2024. gada 1. janvārim pašvaldībām ir jāizveido un jāfinansē pašvaldības policija un jānodrošina atskurbināšanas pakalpojumu pieejamība. Tāpat pašvaldībām būs jānodrošina pasākumi civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldīšanā, ugunsdrošības un ugunsdzēsības jomā, tajā skaitā atbalstot brīvprātīgo ugunsdzēsēju organizāciju veidošanu un darbību. Līdz šim brīvprātīgā iniciatīva - darbs ar jaunatni - turpmāk būs pašvaldību autonomā funkcija.

Otrkārt. Tiek noteikta skaidrāka pašvaldības darba organizācija, precizējot domes un komiteju darba organizācijas jautājumus, īpaši, kas skar sēžu rīkošanu un amatpersonu kompetenci.

Treškārt. Paredzēts, ka pašvaldības izpilddirektoru dome ieceļ uz pieciem gadiem, pirms tam rīkojot amata kandidātu atlasi atklātā konkursā. Tāpat paredzēts, ka nevarēs savienot deputāta amatu ar vadošu posteni pašvaldības iestādē vai kapitālsabiedrībā. Šī norma stāsies spēkā tikai 2025. gadā un neattieksies uz šajās pašvaldību vēlēšanās ievēlētajiem deputātiem. Tāpat noteikts, ka kandidātu atlase uz amatiem pašvaldības administrācijā, tai skaitā izveidotajās iestādēs, notiek atklātā konkursā, izņemot gadījumus, ja persona piekritusi pārcelšanai.

Ceturtkārt. Likumprojekts paredz pašvaldības izpilddirektora pienākumu izveidot iestādes iekšējās kontroles sistēmu. Paredzētas izmaiņas arī pašvaldības saistošo noteikumu kontrolē no ministrijas puses un pienākums saistošo noteikumu projektu un tā paskaidrojuma rakstu pirms izdošanas publicēt pašvaldības oficiālajā tīmekļvietnē sabiedrības viedokļa noskaidrošanai.

Piektkārt. Likumprojekts paredz pašvaldībās organizēt iedzīvotāju padomes, kas tiktu ievēlētas iedzīvotāju kopsapulcēs un uzturētu dialogu starp iedzīvotājiem un domi. Tāpat noteikta iespēja pašvaldības iedzīvotājiem iesniegt domei kolektīvo iesniegumu. Iedzīvotāju iesaisti paredzēts veicināt, arī veidojot līdzdalības budžetu.

Komisijas sēdes laikā tika uzklausīti ne tikai likumprojekta virzītāji, bet arī sadarbības partneri, kas cita starpā norādīja uz problēmām, kuras tie saskata iesniegtajā likumprojektā. Komisijas deputāti, apzinoties nepieciešamību turpināt diskusiju par identificētiem problēmjautājumiem, likumprojekta izskatīšanas laikā ar balsu vairākumu atbalstīja likumprojektu pirmajā lasījumā.

Komisijas vārdā aicinu Saeimu atbalstīt likumprojektu "Pašvaldību likums" pirmajā lasījumā.

Paldies.

Sēdes vadītāja. Paldies.

Sākam debates.

Vārds deputātam Viktoram Valainim.

V. Valainis (ZZS).

Cienītā sēdes vadītāja! Kolēģi! Par šo likumprojektu. Šeit gribētu pieskarties vairākām, manuprāt, svarīgām tēmām, kas saistās tieši ar nosacītām izmaiņām pārvaldes formā.

Bet vispirms gribu teikt tiešām paldies Goldbergas kundzei - ļoti precīzi noziņoja to, kā bija šajā komisijā un ko piedāvā likumprojekts. Tomēr no šīm labajām lietām es varu izcelt vienīgi tos jautājumus, kas ir par pašvaldības sēdes darbības organizēšanu un tieši šos kārtības jautājumus, kas pēc būtības tā arī bija jāsakārto. Līdz šim tie īsti nebija līdz galam atrunāti, un te šie uzlabojumi ir vietā.

Tomēr es gribētu pievērst uzmanību likumprojekta anotācijai un tām lietām, kas tur neparādās. Un tas, kas tur neparādās, - pirmām kārtām neparādās tas, kādas ir izmaksas šim jaunajam likumprojektam. Piemēram, tas, kas tika minēts par pašvaldību funkciju, jaunu funkciju, - par pašvaldības policijas izveidi. Ja tā ir jauna funkcija, tad atbilstoši Eiropas vietējo pašvaldību hartai jābūt arī segtam... jāseko līdzi arī finansējumam. Diemžēl mēs radām funkciju, bet mēs neredzam... un anotācijā arī nevienā vārdā nav minēts tas, ka šī funkcija kaut kādā veidā būs jāfinansē un ka pašvaldībām vajag paredzēt tam kaut kādus līdzekļus. Tas, ka šī funkcija šobrīd tiek pildīta un vairumā pašvaldību tāda policija jau ir, nebūt nenozīmē, ka visi to dara. Ir lielas pilsētas, kur tas netiek darīts, un tā līdz šim ir bijusi pašvaldības autonoma, brīva izvēle - darīt to vai nedarīt.

Attiecībā uz šīm autonomajām funkcijām, kur it kā ir veikta analīze (un arī Saeima ir uzdevusi tādu uzdevumu - veikt analīzi, veidojot šo likumprojektu), - ar šo analīzi nekur nav iespējams iepazīties. Tā vietā mēs redzam ļoti labu iniciatīvu, kas ir ierakstīta, - rūpēties par jaunatni. Ļoti interesanti, un tas būs ļoti interesanti arī, kādā veidā pašvaldība šo funkciju interpretēs. Es pilnīgi pieļauju, ka uz likumprojekta nākamajiem lasījumiem parādīsies arī tādas funkcijas kā rūpēties par senioriem, rūpēties vēl par dažādām cilvēku grupām, kas varbūt nav līdz galam uzklausītas.

Tāpēc, manuprāt, ierakstīt ierakstīšanas pēc arī īsti... līdz galam pareizi nav, jo tad sākas dažādu veidu interpretācijas, un atcerēsimies to, ka viena no pašvaldības pamatfunkcijām ir izglītība. Tā ir viena no galvenajām funkcijām pašvaldībai un neapšaubāmi ir saistīta ar darbu ar jaunatni.

Ja mēs skatāmies uz jaunievedumiem, kas ir likumprojektā, es pirmām kārtām gribētu pieskarties amatu apvienošanas ierobežojumiem, kas, manuprāt, ir ļoti nepārdomāti. Jau šobrīd, ja mēs skatāmies uz pašvaldību vēlēšanām, kas tūlīt pat būs, mēs redzam, cik ļoti pašām partijām, pie varas esošajām politiskajām partijām, ir lieli izaicinājumi vispār nokomplektēt pilnus vēlēšanu sarakstus, lai startētu pašvaldībās. Tieši varas partijām tas ir, kā izrādās, bijis vislielākais izaicinājums, un, protams, šādos apstākļos es saprotu vēlmi radīt apstākļus, lai, ja kāds skolas direktors vai kāds cienīts ārsts izvēlas nevis par labu viņu sarakstam, bet izvēlas iet sarakstā pie konkurentiem, tad kaut kādā veidā radīt šos ierobežojumus. Bet te es gribētu vērst uzmanību, ka lēmumu pieņemšana šādos gadījumos ir visnotaļ labi atrunāta jau esošajos likumos - kādā veidā šādās situācijās lēmumu pieņemšanā piedalās personas, piemēram, slimnīcas vadītājs vai skolas vadītājs.

Vēršu uzmanību, ka pie komisijas materiāliem ir arī Latvijas Ārstu biedrības un Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības atzinumi par to, ka viņi ir kategoriski pret šāda veida novitātēm likumā, respektīvi, ir jāļauj ikvienam pašvaldības iedzīvotājam neatkarīgi no tā, kas ir viņa darbavieta, tomēr piedalīties vēlēšanās. Tā pieeja, kas šobrīd tiek piedāvāta likumprojektā, manuprāt, ir ļoti nepareiza.

Nu, protams, no jaunievedumiem - šis līdzdalības budžets. Manuprāt, tas arī... par to mums komisijā būs vēl jārunā, jo viens ir tas, ka tas labi skan, otrs ir tas, ka... par ko vismazāk runā, ka jau šobrīd pastāv virkne šādu instrumentu kā līdzdalības budžets, kuri ir savādākās formās, bet tie notiek. Un šur tur arī daudz lielākos apjomos, nekā tiek piedāvāts šajā likumprojektā. Manā ieskatā, būtu ļoti slikti, ja mēs ar šādu... šobrīd likumprojekta piedāvāto redakciju padarītu dzīvi sarežģītāku, birokrātiskāku tām vietām, kur jau veiksmīgi šādi instrumenti strādā, un tādas vietas šobrīd mums ir. Es gribētu teikt, ka nekāds baigais jaunums tas nav. Pie šīs novitātes vēl ir jāstrādā, jo tā šobrīd ir ļoti, ļoti vienkārši ierakstīta likumprojektā, kas var padarīt dzīvi sarežģītāku citām pašvaldībām, kur jau tas darbojas.

Tāpat būtiski ir pieminēt arī šīs zemāka līmeņa vēlētās pašvaldības. Šajā likumprojektā tiek piedāvāts tāds ļoti īpatnējs veidojums, kas nodarbosies ar, tā teikt, šīm... iedzīvotāju valdes... kaut kāds mistisks veidojums, kas patiesībā, kolēģi, ir administratīvi teritoriālās reformas sekas un ļoti, ļoti kropls piedāvājums. Šis piedāvājums ir kropls ar to, ka tas savā ziņā atzīst... politikas veidotāji, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija un esošā koalīcija, atzīst to, ka šīs lielās teritorijas, kas šobrīd ir izveidotas, sametot kopā vairākas pašvaldības, ir pārāk lielas, jo tā pārvaldība šādās teritorijās veiksmīgi nevar norisināties, tāpēc vajag kaut kādu citu veidu, kā iedzīvotājiem tuvāk... nodot varu. Tādus veidus piedāvāja... Šādus veidus piedāvāja Valsts prezidents, uzstāja uz šādiem veidiem, Nacionālā apvienība uzstāja uz to, ka jābūt nulltā līmeņa pašvaldībām, un pat Ministru prezidents pēc tikšanās ar Valsts prezidentu minēja to, ka tas... tā nu ir tā kopīgā izpratne, kad vēlētās nulltā līmeņa pašvaldības... ka tām vajadzētu būt tajā likumā, bet šobrīd mēs redzam, ka to te nav. Atgādināšu arī, ka Valsts prezidents ļoti skaidri un nepārprotami minēja arī uzrunā Saeimā (tā bija pēdējā reize, kad vēl klātienē tas notika) tieši šo aspektu, tieši par nulltā līmeņa pašvaldībām.

Kas mums ir sanācis? Mums ir sanācis, ka komisijā bija iespēja no ekspertiem dzirdēt... no Latvijas Pašvaldību savienības, kura atsaucās, ka Krievijā kaut kas tāds esot attiecībā uz guberņām, kaut kāda... nu, kaut kādi veidojumi esot, kur ieceļ kaut kādu pagasta vecāko. Bet tas, kas šobrīd tiek piedāvāts šajā likumprojektā... Man ir izdevies atrast... tiešām Āfrikā ir valstis, kurās šādā veidā tiek pārvaldītas pašvaldības, kur iedzīvotājiem ir iespēja izvēlēties savus pārstāvjus, kuriem kaut kādu noteiktu funkciju apjomu uztic vai vispār...

Šajā gadījumā te pat nav funkciju apjoms, te vienkārši iedzīvotāji drīkst izvēlēties savu iedzīvotāju valdi, kura tad nāks kopā. Par ko viņi lems, Dievs vien zina. Ievēlētā dome būs tā, kas lems, vai tā

valde ir... vai to apstiprināt vai neapstiprināt. Manuprāt, tas ir pilnīgi aplami un tāda kārtība nevar būt.

Atgādināšu, ka, balsojot par Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumu - šī ir tā saucamā administratīvi teritoriālā reforma -, bija priekšlikums. Tur bija konkrēts priekšlikums, par ko bija vienprātība gan komisijā, gan arī vēlāk Saeimas sēdē. Es personīgi kāpu Saeimas tribīnē un kolēģiem skaidroju. Tur nepārprotami bija ierakstīts - tās ir vēlētas pašvaldības. Un vēlētas nulltā līmeņa pašvaldības nevar būt tādas, kurām nav deleģētas funkcijas, kurām nav deleģēti ļoti konkrēti uzdevumi.

Šajā gadījumā šis ir tāda... tieši šī sadaļa - tā ir tāda ļoti liela fikcija, kas neatbilst nekādiem demokrātijas principiem, kas vienkārši ir sagatavota, manuprāt, lai mēģinātu kaut kādā veidā aizmālēt acis gan Valsts prezidentam (es ļoti ceru, ka viņš seko līdzi un saprot to, ka viņš šobrīd tiek klaji piemānīts gan no valdības, gan no Saeimas puses, piedāvājot šādu risinājumu nulltā līmeņa pašvaldībām), gan savā ziņā arī Nacionālajai apvienībai, kuras sākotnējā ideja... nu, es atļaušos teikt, tas galīgi nav tas, par ko savulaik vismaz komisijā runāja gan Jānis Dombrava, gan arī citi koalīcijas deputāti.

Tā ka, kolēģi, te vēl būs, manuprāt, ļoti interesants darbs uz otro lasījumu. Šādā veidā atbalstīt kaut ko tādu - tas ir ļoti tāds Padomju Savienības virziens, kurā mēs dodamies, ka mums ir centrālā vara, kas lems par pašvaldībām, un tāpēc padomju... Šīs sekas vecajā likumā bija, teiksim tā, savā ziņā tās vecās politikas atliekas.

Kā viens piemērs ir iespējas vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministram atlaist domes priekšsēdētāju. Kolēģi, manuprāt, tas nav pareizi, jo tas... Nevienā brīdī mēs nevaram saprast, kad ministrs to izmanto politisku motīvu vadīts, kad ministrs to izmanto tiešām tāpēc, ka tas tā ir. Bieži vien šie jautājumi nonāk tiesā, un tagad arī tie ir nonākuši reāli... pēc būtības tiesā. Arī šobrīd... arī pēdējais... Ikšķiles novada domes priekšsēdētājs arī ir apliecinājis, ka vērsīsies tiesā (vai jau ir vērsies)... bet tuvākajā laikā tas notiks. Šos jautājumus risinās tiesa, un, manuprāt, tas arī būtu pareizi, ja vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministram dotu šā panta ietvaros iespēju apstrīdēt, nevis iespēju vienkārši atlaist domes priekšsēdētāju. Tas savā... Iespēja vērsties tiesā būtu daudz pareizāka, nekā tas ir šobrīd, jo tas katrā ziņā... Citam tas liekas pareizi, citam tas liekas nepareizi, bet nosaukt to visos gadījumos par tiesisku risinājumu - manuprāt, tas nav īsti pareizi.

Kā jau Goldbergas kundze minēja, likumprojekts kopumā... par 80 procentiem ir tieši tāds pats kā iepriekšējais likums, bet novitātes, kas nākušas klāt, manuprāt, līdz galam nav izdebatētas. Līdz galam nav atbildēts uz būtiskiem, ļoti būtiskiem jautājumiem, kā arī finanšu ietekmes trūkums parāda to, ka likumdevējs vienkārši grasās pieņemt jaunu likumu, neapzinoties to, kādas sekas un kādas finansiālās saistības tas var izraisīt pašvaldībai.

Šeit būtu vietā atcerēties to, ko Saeima uzdeva, un Saeima uzdeva šīs funkcijas izvērtēt, ar Saeimas lēmumu uzdodot darbu pie administratīvi teritoriālās reformas likumprojekta izstrādes. Tas diemžēl nav izdarīts. Es šo darbu kopumā vērtēju kā ļoti vāji sagatavotu un principā tādu ideju savārstījumu... kas ir savārstītas ap šo likumprojektu.

Protams, ir arī labas lietas, bet to ir pietiekoši maz, un tikai to dēļ nevajadzēja izstrādāt jaunu likumprojektu. Pareizākais būtu atdot šo likumprojektu atpakaļ valdībai un likt valdībai to pēc būtības pārstrādāt, ievērojot visus tos uzdevumus, ko ir uzdevusi Saeima, bet šobrīd tieši sadaļa par nulltā līmeņa pašvaldībām vismaz man personīgi ir sagādājusi vislielāko vilšanos. Tā ir ļoti liela izvairīšanās no atbildības un vēlme neatzīt savas kļūdas, kas tika pieļautas pēc būtības, veidojot administratīvi teritoriālās reformas likumprojektu.

Visu to kopā sasummējot, es aicinu, kolēģi, neatbalstīt pirmajā lasījumā šo likumprojektu.

Paldies.

Sēdes vadītāja. Turpinām debates.

Vārds deputātam Mārtiņam Šteinam. Lūdzu!

M. Šteins (AP!).

Labdien, cienījamā sēdes vadītājas kundze, cienījamā Saeimas priekšsēdētāja, godātie kolēģi un kolēģes, sēdes skatītāji un klausītāji, jaunieši un nevalstisko organizāciju aktīvisti Latvijas pašvaldībās! Manuprāt, likumprojekts "Pašvaldību likums" ir jauns iespēju likumprojekts jauniešiem un nevalstisko organizāciju sektoram. Beidzot likumprojektā "Pašvaldību likums" iekļauta darba ar jaunatni autonomā funkcija. Gandrīz pirms 13 gadiem 8. maijā tika pieņemts Jaunatnes likums, bet šobrīd joprojām ir virkne pašvaldību, kuras darbu ar jaunatni neuztver kā nopietni pildāmu uzdevumu, un es neminēšu, kurās pašvaldībās tas lielākoties ir.

Jau daudzus gadus jaunatnes darbā iesaistītie dažādos forumos, konferencēs, pieredzes apmaiņas pasākumos un mācībās pašvaldībās min priekšlikumu, ka normatīvajos aktos ir nepieciešams nostiprināt darba ar jaunatni funkciju kā obligātu, nevis rekomendējošu. Šie priekšlikumi ir ceļš uz to, ka mēs novērtējam darbā ar jaunatni iesaistīto ieguldījumu un skaidri pasakām, ka jaunatnes jomai nav nemitīgi sevi jāpierāda, lai panāktu pārmaiņas, lai gūtu atbalstu iniciatīvām.

Funkcija veikt darbu ar jaunatni pašvaldībās ir nozīmīga. Tā paredz to, ka pašvaldības veido institucionālo sistēmu darbam ar jaunatni, nosaka atbildīgo institūciju, pieņem darbā jaunatnes lietu speciālistus un jaunatnes darbiniekus, kas ir vai kļūs par jauniešu uzticības personām dzīvesvietās.

Pašvaldības veido jauniešu centru vai jauniešu centrus, veido jauniešu domes, lai sekmētu jauniešu iniciatīvas, sadarbību, pieredzes apmaiņu un citas aktivitātes. Pašvaldības veicina jaunatnes organizāciju veidošanos un sniedz atbalstu visām tām organizācijām, kas strādā ar bērniem un jauniešiem. Lai veiktu darbu ar jaunatni, pašvaldība izstrādā jaunatnes politikas dokumentu un plānu politikas īstenošanai.

Šīs lietas nav nekas jauns, liela daļa pašvaldību tās veic. Lielais vairums pašvaldību arī paredz finansējumu šai funkcijai. Dažādu veidu finansējuma rīkus piedāvā arī Jaunatnes politikas valsts programma un citas programmas. Problēma ir tikai tā, ka šobrīd šī funkcija, šis uzdevums, ir rekomendējoša rakstura: gribu - daru, gribu - nedaru. Darbība notiek, ja politiskā vadība atbalsta, nenotiek, ja atbalsta nav.

Mainoties politiskajai varai, mainās arī jaunatnes politikas atbalsts daudzās pašvaldībās, un tas nav pareizi no ilgtspējīgas attīstības viedokļa. Valstī pastāv nevienlīdzība jauniešu iespēju pieejamībā, un ar šo likumprojektu tā tiek mazināta.

Arī nesenais pētījums "Darba ar jaunatni sistēma un jaunatnes darbinieku izglītība Latvijā" vēlreiz... no jauna apstiprina problēmas, kas konstatētas jau pirms gadiem, un kā nozīmīga problēma minēta pastāvošā nevienlīdzība starp pieejām jaunatnes politikas īstenošanā pašvaldībās un izvēle šobrīd šo politiku vispār nerealizēt. Trūkst arī gribas no atbildīgajām iestādēm jaunatnes politiku pilnveidot, kā arī tika konstatēts, ka pašvaldības itin... pašvaldību dati bieži vien neatbilst patiesajai situācijai tajos ziņojumos, ko pašvaldības sniedz atbildīgajām institūcijām. Es ceru, ka likumprojekts dos impulsu arī jaunajās pašvaldībās, kurās apvienojas... kuras apvienojas šobrīd, veidojas, šiem

jaunajiem profesionāļiem apvienot spēkus un resursus, lai palīdzētu īstenot jaunatnes politiku tajās teritorijās, kur jaunatnes jomas attīstība pēdējos gados nav bijusi.

Otra lieta, kas ir laba šajā likumprojektā, - ir skaidra norāde, ka pašvaldībai jāatbalsta tās teritorijā darbojošās un esošās nevalstiskās organizācijas. Līdz šim... Vecajā pašvaldību likumā daudz runāts par pašas pašvaldības dibinātām biedrībām un to regulējumu, vairāk uzsverot tieši pašas pašvaldības dibinātās organizācijas, taču jaunajā likumprojektā ir ļoti skaidri pausts, ka pašvaldība savā darbībā atbalsta pilsoniskās sabiedrības organizācijas, biedrības, nodibinājumus, kas darbojas tās administratīvajā teritorijā.

Es novērtēju, ka jaunajā likumprojektā ir ne tikai šī norāde, bet arī citas skaidras lietas - līdzdalības budžeta koncepts un iedzīvotāju iesaistes vairāku formu ieviešana. Es uzskatu, ka, sekmējot un sniedzot atbalstu pilsoniskās sabiedrības organizācijām administratīvajā teritorijā, mēs stiprinām kopienas un veicinām iedzīvotāju līdzdalību savas dzīvesvietas aktivitātēs.

2019. gada pētījums "Esošā vide pilsonisko aktivitāšu un NVO darbības stimulēšanai un atbalstam" parāda, ka pašvaldību finansētie projektu konkursi nevalstiskajām organizācijām un neformālajām iedzīvotāju grupām ir 82 procentos Latvijas pašvaldību. Virknē pašvaldību diemžēl tie nenotiek regulāri. Cerams, ka jaunajās - lielākajās un spēcīgākajās - pašvaldībās šādi projektu konkursi būs visās pašvaldībās un tie būs godīgi konkursi ar atbilstošu finansējumu.

Paredzams arī, ka... Paredzu, ka pilsoniskā līdzdalība pašvaldībās tiks stiprināta ne tikai ar nevalstisko organizāciju atbalstīšanu un organizējot atbalsta programmas, bet arī citos veidos, kas ir konsultācijas ar iedzīvotājiem, dodot iespēju iedzīvotājiem sniegt kolektīvās iniciatīvas dažādos jautājumos un veidojot arī konsultatīvos mehānismus.

Jāsaka, ka komisijai vēl liels darbs ir priekšā. Aicinu komisiju noteikti uzaicināt uz sēdi galvenos darbā ar jaunatni iesaistītos pašvaldību profesionāļus, nevalstisko organizāciju un jaunatnes organizāciju pārstāvjus, atbildīgo ministriju, lai vēlreiz uzklausītu darba ar jaunatni funkcijas nozīmīgumu un visu iesaistīto lomu šīs funkcijas īstenošanā. Kolēģis Valainis minēja savu viedokli, bet, nu, tas nebalstījās faktos un tajos notikumos, kas jau šobrīd notiek pašvaldībās.

Es aicinu rast arī labāko formu konsultatīvo mehānismu ieviešanai, tāpat aicinu ņemt vērā jau šobrīd nevalstisko organizāciju pausto arī komisijā pieejamajās vēstulēs, ka dažviet regulējums tomēr ir palicis pārāk vispārīgs un pašvaldībās varētu tikt interpretēts atšķirīgi. Tas būtu jāuzlabo attiecībā uz pašvaldību atklātības un sabiedrības informēšanas jautājumiem.

Es kopumā uzskatu, ka šis jaunais likumprojekts "Pašvaldību likums" stiprina pilsonisko sabiedrību.

Aicinu Saeimu atbalstīt likumprojektu pirmajā lasījumā.

Paldies.

Sēdes vadītāja. Turpinām debates.

Vārds deputātam Sergejam Dolgopolovam.

S. Dolgopolovs (SASKAŅA).

Paldies. Pirmkārt, es gribētu pateikties Goldbergas kundzei par ļoti konstruktīvu un pa plauktiņiem saliktu likumprojekta prezentāciju.

Apspriežot pašu likumprojektu, es gribētu vērsties pie tā autoriem.

Pirmais ir pozitīvs moments. Neapšaubāmi tas nav jauns likumprojekts, kas regulētu pašvaldības dzīvi, darbu un esību. Tas ir... Tā ir likuma modifikācija, pie tam pietiekami konservatīva, kas, godīgi sakot, likumdošanā ir laba parādība.

Otrkārt, ir arī zināmi pārmetumi. Principā šim likumprojektam būtu bijis jābūt jau pirms tam, kad sākās darbs pie administratīvi teritoriālās reformas. Tā, uzsākot šo reformu... Reforma būtu jau notikusi, skatoties uz jauniem spēles noteikumiem. Tai skaitā vajadzētu padomāt arī par finansiālo modeli, jo šeit ir runāts arī... Debatēs tika runāts par autonomām un citām funkcijām, kas diemžēl prasa attiecīgu finansējumu un attiecīgus finansējuma avotus. Tas viens.

Otrs moments, kas skar arī likumprojekta sagatavošanas procesu, ir tas, ka vajadzēja drusku dziļāk papētīt jau esošo likumdošanas bāzi, tad varbūt būtu precīzāk formulēta viena otra norma.

Valaiņa kungs jau minēja par pašvaldības policijas izveidošanu kā pienākumu pašvaldībām. Jāatceras, ka eksistē likums "Par policiju", kur viena no sastāvdaļām regulē tieši pašvaldības policijas izveidošanu, tās funkcijas. Varbūt tas likumprojekts arī būtu jāskata pirms tam, kad parādās attiecīga norma. Varbūt arī būtu lietderīgi paredzēt to, ka kāda Iekšlietu ministrijas finanšu daļa tiktu novirzīta šīs funkcijas realizācijai. Tas ir otrs, ko es gribēju teikt.

Trešais. Es domāju, ka šeit ir jāliek klāt arī zināma pakete... likumu pakete, kuri būtu grozāmi sakarā ar jauno normu ieviešanu. Tas darbs, man liekas, vēl stāv priekšā, tai skaitā arī Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai.

Kas attiecas uz pašu likumprojektu - es domāju, ka to vajag atbalstīt, jo es vēlreiz saku, tas ir pietiekami konservatīvs, lai varētu vest runu nevis par reformām, bet par uzlabojumu. Tas likumprojekts ir jākonkretizē, tai skaitā arī tanī daļā, par ko tikko runāja Šteina kungs. Runāt par jaunatni vispār, ka tas ir labi, ka tāds darbs ir paredzēts, ir par maz, jo vairākās pašvaldībās ir izveidotas nodaļas, departamenti, pārvaldes, kuru nosaukumā pat ietverts jēdziens "darbs ar jaunatni". Ņemot vērā to, ka šeit tas prasa zināmu konkretizāciju, tai skaitā arī to, kādas funkcijas būs nodotas no valsts, teiksim, sports, vēl kas... ar attiecīgām finansēm pašvaldībām, šeit ir jābūt diskusijai un jābūt zināmai konkrētībai, lai tā nebūtu tikai laba vēlme kaut ko uzlabot vai kaut ko darīt.

Nākamais jautājums ir par to, ka ir zināmas topošās normas, teiksim, tādas kā likumprojekts "Vietējo pašvaldību referendumu likums", kurš ļoti ilgi staigā pa Saeimas gaiteņiem un ir lielā un ļoti augstā gatavības pakāpē, un tur diemžēl to nevar ierakstīt, iemontēt arī kā vienu no pašvaldību sadarbības formām ar iedzīvotājiem tikai tehnisku apsvērumu dēļ. Bet tas viss ir atrisināms, un tas viss varētu būt risināms.

Ļoti patika tas, ka mēs strīdoties tomēr nepiešķīrām šim likumprojektam nekādu steidzamību, kas tagad ir ļoti modē, nerunājam arī par to, ka varbūt pietiek ar 15 minūtēm, lai iesniegtu priekšlikumus, lai uzlabotu šo likumprojektu. Ja es pareizi atceros, komisijā mēs lēmām par vienu mēnesi, pat bija runa par trijiem mēnešiem, jo ļoti svarīgi, ka mēs tagad strādājam pie likumprojekta, kas pēc būtības regulēs jaunizveidojamo pašvaldību turpmāko darbu. Līdz ar to ir svarīgi, lai domju deputāti varētu aktīvi iesaistīties arī likumprojekta pilnveidošanas procesā, jo viņi būs tā likuma normu patērētāji, izpildītāji un atbildētāji par to, kā likums tiek realizēts.

Tāpēc es domāju, ka pie šā likumprojekta stāv priekšā vēl ļoti liels visaptverošs darbs, kurā būs jāiesaistās ne tikai Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijas deputātiem, bet arī visiem deputātiem,

kuriem ir kaut kāds priekšstats par to, ar ko nodarbojas un ar ko nodarbojušās pašvaldības un ar ko turpmāk tām vajadzēs nodarboties.

Aicinu atbalstīt pirmajā lasījumā.

Paldies.

Sēdes vadītāja. Goldbergas kundze, vai jums pietiks ar 10 minūtēm debatēm?

I. Goldberga (SASKAŅA).

Jā, man pietiks ar 10 minūtēm.

Sēdes vadītāja. Paldies.

Vārds deputātei Ingai Goldbergai.

I. Goldberga. Cienījamā sēdes vadītāja! Godātie kolēģi! 5. jūnijā notiks pašvaldību vēlēšanas. Un šobrīd mēs skatām jaunu likumu - Pašvaldību likumu -, kas noteiks jaunievēlēto domju darbu. Šajā sakarā vēlos pievērst jūsu uzmanību normām, kas paredzētas piedāvātajā likumprojektā, un aicinu iedziļināties tajās.

Administratīvi teritoriālās reformas mērķis ir izveidot ekonomiski attīstīties spējīgas administratīvās teritorijas ar vietējām pašvaldībām, kuras spēj nodrošināt likumos noteikto autonomo funkciju izpildi salīdzināmā kvalitātē un pieejamību visā Latvijas teritorijā. Domāju, ka mēs visi labi saprotam, ka uzreiz pēc vēlēšanām pašvaldības tādas netaps, arī šis likums tās par tādām nepadarīs. Tikai veiksmīgas jauno pašvaldību darbības un, galvenais, saprātīgas valsts reģionālās politikas rezultātā... tās varētu tādas tapt. Šajā kontekstā, skatoties uz jaunā likuma - Pašvaldību likuma - projektu, rodas virkne jautājumu, uz kuriem atbildes būs jārod mums visiem kopā, pirms tas tiks apstiprināts galīgajā lasījumā. Šodien gribu pieminēt tikai trīs redzamākos un, manuprāt, diskutablākos jautājumus.

Pirmais - autonomās funkcijas. Likumprojekts bez ierastajām autonomajām funkcijām paredz virkni jaunu. Autonomās funkcijas ir tās, par kuru izpildi un finansējumu atbild pašas pašvaldības. Šīs funkcijas noteikti prasīs papildu līdzekļus, un nav dzirdēts, ka plānots palielināt pašvaldību budžetus. Visvairāk jautājumu rodas saistībā ar uzdevumu visām pašvaldībām izveidot pašvaldības policiju. Pilnvērtīgas pašvaldību policijas izveide prasīs pašvaldībām ievērojamus līdzekļus, ne tikai finanšu resursus, bet arī cilvēkresursus. Šādu institūciju izveide bez skaidras kompetenču nodalīšanas un bez sadarbības modeļa ar Valsts policiju izveides nenesīs gaidīto rezultātu.

Divi piemēri no personīgās pieredzes. Daugavpilī, uzskatu, ir stipra, samērā labi finansēta un organizēta pašvaldības policija. Tomēr - arī pie šiem nosacījumiem - tā ir tikai kadru kalve Valsts policijai, jo atalgojums valsts pusē ir krietni lielāks. Turklāt nepārtraukti notiek tāda kā stīvēšanās par to, kuras policijas uzdevums ir veikt to vai citu darbību, un to tā pa īstam nesaprot arī iedzīvotāji.

Otrs piemērs - no pierobežas novada un tā pagasta. Tas izgaismojās sarunā ar pagasta vadītāju. Pierobežas pagasts šodien. Līdz pagasta centram - zemes ceļš. Skola, pansionāts. Uzņēmējdarbība. Novadā ir pašvaldības policija, bet tās uzdevums un pieejamie resursi dotu iespēju tai tikai sekot pašvaldības saistošo noteikumu ievērošanai - un arī tad pārsvarā tikai novada centrā. Iecirkņa policists - viens uz vairākiem pagastiem, viņa rīcībā autotransporta nav. Ja pagastā ir kritiska situācija un ir nepieciešama iecirkņa inspektora iesaiste, pagasta pārvalde... stājas rindā, iecirkņa

inspektors piesaka transportu, un tad notiek gaidīšana, protams, ne stundu, ne dienu, bet, iespējams, pat nedēļas. Ar ironiju pagasta vadība teic: vienīgā policija, kas te šad un tad iegriežas, ir Ceļu policija, bet viņiem, protams, ir pavisam cits uzdevums.

Kā iemesls šādai situācijai no valsts iestāžu puses tiek minēts cilvēkresursu un finanšu resursu trūkums. Vai tas nozīmē, ka valstij nav, bet pašvaldībām nez no kurienes radīsies? Ar vienu likumu - Pašvaldību likumu -šo problēmu neatrisināt. Protams, atliek cerība, ka līdz 2024. gadam visi šie jautājumi tiks atrisināti.

Otrais jautājums, kuram vēlos pievērst uzmanību, ir politiskās un izpildvaras nodalīšana, kas ir viens no likumprojekta uzdevumiem. Lai gan likumprojekts paredz virkni jauninājumu, nerodas īsta pārliecība, ka tie situāciju varētu būtiski mainīt.

Šajā Saeimā speram būtisku soli, grozot likumu "Par publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldību", nosakot, ka pašvaldības izpilddirektors veic kapitāla daļu turētāja pienākumus pašvaldības kapitālsabiedrībās. Tomēr, nemainoties politiskajai kultūrai, veidojas situācija, ka faktiskā vadība saglabājas politiķu pusē, bet visa atbildība - izpilddirektora. Protams, pieņemu, ka situācijas dažādās pašvaldībās ir dažādas.

Trešā lieta, kuru šodien gribu pieminēt, ir iedzīvotāju līdzdalība. Likumprojekta 58. pantā paredzēts, ka kolektīvo iesniegumu pašvaldībai par tās kompetencē esošiem jautājumiem ir tiesīgi iesniegt tikai Latvijas Republikas pilsoņi. Tā kā šiem iesniegumiem nav lemjoša rakstura, iespējai tos iesniegt būtu jābūt ikvienam pašvaldībā dzīvojošam cilvēkam, kas deklarējies pašvaldībā, - pilsonim, pastāvīgi dzīvojošam iedzīvotājam (īpaši ņemot vērā, ka tiesības piedalīties pašvaldību vēlēšanās ir balsstiesīgiem Latvijas un arī citu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņiem). Likumprojekta VI nodaļa saucas "Sabiedrības iesaiste pašvaldības darbā". Nav pamata pašvaldību līmeņa jautājumos, kuros runa ir par dažāda rakstura konsultatīviem jautājumiem, ierobežot jēdzienu "sabiedrība", izslēdzot no tā vairākas iedzīvotāju grupas. Tā norāda vairākas sabiedriskās organizācijas.

Aicinu kolēģus iedziļināties likumprojekta normās, kuras turpmākajos gados regulēs pašvaldību darbu un, nenoliedzami, ietekmēs ikkatru Latvijas iedzīvotāju, un būt aktīviem likumprojekta izskatīšanas laikā. Un aicinu atbalstīt likumprojektu pirmajā lasījumā.

Sēdes vadītāja. Paldies.

Ir atlikušas tikai dažas minūtes līdz kārtējam pārtraukumam. Debates varēsim turpināt pēc pārtraukuma.

Vēl tikai *(Pauze.)*... Reģistrāciju veikt mēs vairs nevaram, jo deputāti... daļa jau ir izgājuši.

(Pārtraukums.)

Sēdi vada Latvijas Republikas 13. Saeimas priekšsēdētājas biedre
Dagmāra Beitnere-Le Galla.

Sēdes vadītāja. Labvakar, godātie kolēģi! Turpinām darbu pie likumprojekta "Pašvaldību likums".

Turpinām debates.

Vārds deputātei Inesei Voikai. Lūdzu!

I. Voika (AP!).

Labvakar, kolēģi! Labvakar tie, kas mūs klausās! 13. Saeima ir pieņēmusi vairākus likumus, kuri būtiski ietekmēs to, kāda izskatīsies Latvija. Vairāki no tiem ir vides jomā, to skaitā ir šodien pirmajā lasījumā pieņemtais likumprojekts par plastmasas... ierobežošanu.

Likums par pašvaldībām ir viens no pārvaldības likumiem, kam ir iespēja būtiski uzlabot to, kā mēs Latvijā sevi pārvaldām, līdz ar to arī mūsu dzīves kvalitāti.

Apmēram pirms 20 gadiem, kad spēkā jau kādus astoņus gadus bija likums "Par pašvaldībām", šobrīd spēkā esošais likums, un dažus gadus bija spēkā Informācijas atklātības likums, "Sabiedrība par atklātību - Delna" veica pētījumu par to, cik atklāti ir pašvaldību budžeti. "Delnas" pētniece izsūtīja vēstules visām Latvijas pašvaldībām, lūdzot iespēju iepazīties ar pašvaldību pieņemto budžetu. Dažas atbildēja, lielākā daļa vēstuli ignorēja, bet viena pašvaldība atsūtīja jautājumu: "Kas jūs tāda esat, un kāpēc jums jāzina mūsu budžets? Vispār mēs noskaidrojām, ka jūs esat deklarēta citā pašvaldībā, citā Latvijas reģionā, tāpēc mēs apsveram iespēju vērsties kompetentās iestādēs, lai noskaidrotu, kas jums aiz ādas."

Lūk, tik zema bija izpratne atsevišķās pašvaldībās par pašvaldības pienākumiem un atbildību pret saviem iedzīvotājiem. Tagad laiki ir mainījušies, dzīve ir gājusi uz priekšu, tomēr ne visās pašvaldībās. Pašvaldībām laika gaitā Latvijā ir radušies "dažādi ātrumi". Daudzviet pašvaldības ir joprojām "savējo būšanas" čempiones, to vadītājiem gandrīz neesoša ir izpratne par formāliem atskaitīšanās mehānismiem, piemēram, par savlaicīgu dienaskārtību domes sēdēm, par protokoliem, kas būtu pieejami publiski, un tā tālāk. Nerunājot arī par iepirkumu norises formātiem, atklātību, par darbā pieņemšanu, par konkursiem uz amatiem un par mehānismiem sabiedrības līdzdalībai - tādai patiesai līdzdalībai, kurā cilvēkiem būtu iespēja domāt līdzi un piedāvāt savus risinājumus, ne tikai doties uz pašvaldībām lūgt naudu deju kolektīva tautastērpiem vai kora izbraucieniem...

Jaunais likums dod iespēju esošo sistēmu mainīt. Protams, likums vien nemaina kultūru, tomēr tas būs liels palīgs tiem deputātiem, kuri šī gada jūnijā tiks ievēlēti pašvaldībās, un Rīgā - kopumā 42 pašvaldībās. Un tas būs palīgs vietējai sabiedrībai.

Likums, kura projektu šodien apspriežam, nosaka mērķi - nodrošināt demokrātisku, tiesisku, efektīvu, atklātu un sabiedrībai pieejamu pārvaldi katras pašvaldības administratīvajā teritorijā. Un attiecībā uz šo mērķi... pēc likuma pieņemšanas būs jāvērtē, kā pašvaldības veic savus pienākumus.

Salīdzinājumam - pirms 27 gadiem pieņemtā un šobrīd spēkā esošā likuma 1. pants. Tur ir noteikts, ka likums reglamentē Latvijas pašvaldību darbības vispārīgos noteikumus un ekonomisko pamatu, pašvaldību kompetenci, domes un tās institūciju, kā arī domes priekšsēdētāja tiesības un pienākumus, pašvaldību attiecības ar Ministru kabinetu un ministrijām, kā arī pašvaldību savstarpējo attiecību vispārējos noteikumus. Ja patur prātā šo pantu, tad liekas, ka pašvaldības visā Latvijā visus šos gadus diezgan cītīgi ir uzturējušas attiecības ar citiem varas atzariem. Taču esošajā likumā nav iedzīvotāja! Un tā arī daudzas pašvaldības ir strādājušas - remontēja skolas, nedomājot par skolēniem, būvēja to, kas ienāk prātā, nedomājot par to, kas lietos.

Tagad likumā iedzīvotāji un viņu tiesības un iespējas ir. Īsta demokrātija sākas katram savā dzīvesvietā. Satversmes 2. pants, ka Latvijas valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai, ir jāizjūt katram uz savas ādas - savā dzīvesvietā.

Pašvaldībām uzticas par kādiem 10 procentpunktiem vairāk cilvēku nekā valdībai vai Saeimai - to rāda viena no pagājušajā gadā veiktajām aptaujām. Tomēr arī tur, pašvaldību darbā, ir vieta

būtiskiem uzlabojumiem, jo no tajā aptaujā aptaujātajiem visvairāk bija tādu, kuri neuzticas nevienam: 33 procenti uzticas pašvaldībai, 34 procenti neuzticas nevienam. Trešdaļa pret trešdaļu.

Mēs nevarēsim dzīvot daudz labāk, ja nemazināsim šo uzticēšanās plaisu. Mums ir jādod iespējas daudziem cilvēkiem piedalīties sava novada pārvaldībā - kā vēlētājvarai, kā izpildvarai un kā atbildīgiem pašvaldības iedzīvotājiem. Jābūt iespējai iedziļināties un piedalīties. Un Rīga rāda priekšzīmi. Šodien notika - tieši šodien notika! - Rīgas pašvaldības un nevalstisko organizāciju sadarbības memoranda īstenošanas padomes pirmā sēde, un tajā Rīgas mērs Mārtiņš Staķis teica, ka sadarbībai ar nevalstiskajām organizācijām vajag notikt nevis fragmentāri, bet gan atbilstoši sistēmai; vajag būt sistēmai, pašvaldības normatīvajos aktos nostiprinātai, lai nodrošinātu padomes aktīvu līdzdalību, piedalīšanos Rīgas domes darbā.

Daudzviet Latvijā, runājot ar cilvēkiem, liekas, ka nevienu neinteresē... Bet tas lielā mērā ir saistīts ar iespējām ietekmēt to, kas notiek. Ja būs iespējas, pieaugs konkurence, līdzdalība un, cerams, līdz ar to arī kvalitāte - pašvaldību darba kvalitāte.

Šis likums nosaka arī konkursa rīkošanu uz pašvaldību amatiem, ierobežojumus, cik ilgi var ieņemt kādu amatu, tātad arī izpilddirektora amatu. Tā ir iespēja Latvijas cilvēkiem redzēt, ka tu vari atnākt, ieguldīt labāko un dot vietu nākamajam, nevis saaugt ar amatu tā, ka pašam amatā vairs neko negribas darīt, bet prom aiziet arī nevari, jo neko citu vairs nemāki. Šis likums tādā veidā piedāvā jaunu, mūsdienīgu pārvaldes sistēmu.

Šis likums nosaka atklātību pašvaldības darbā. Es ceru, vairs nebūs pazaudētu un neesošu protokolu par domes un komisiju sēdēm. Atklātība ir būtisks solis uz atbildību, bet tieši iedzīvotāji var iedzīvināt atbildību, kas nāk līdzi atklātībai. Tam palīdzēs arī iekšējās kontroles mehānismi, kas arī iezīmē jaunu, tādu modernu domāšanu, ka paši darītāji var tiekties darīt labāk, nevis darīt, kā sanāk, un tad gaidīt, kad atnāks Valsts kontrole, policija vai KNAB.

Likums ir kārtīgi jādiskutē Saeimā. Reizi 27 gados, es domāju, mēs varam to atļauties. Tas ir jāpieņem un jāievieš dzīvē. Jauns pašvaldību likums ir viens no darbiem, ko apņēmusies izdarīt Krišjāņa Kariņa izveidotā valdība savā deklarācijā.

Aicinu diskutēt Saeimā un atbalstīt pirmajā lasījumā šodien.

Paldies.

Sēdes vadītāja. Vārds deputātam Edgaram Tavaram. Lūdzu!

E. Tavars (ZZS).

Cienījamā sēdes vadītāja, godātie kolēģi, labvakar vēlreiz! Likumprojekts "Pašvaldību likums".

Mēs dzirdam daudzus skaistus, iespējams, pat deklaratīvus vārdus, frāzes, ka Latvijas valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai, tai jāpieder arī pašvaldībām, ka mums ir nepieciešama jauna, moderna pārvaldība. Daudzas labas lietas, skaistas frāzes! Tā vien rodas sajūta, ka, nobalsojot "par" šo konkrēto likumu, to atbalstot, dzīve Latvijas novados kļūs labāka; ka, ierobežojot izpilddirektora amata termiņu uz divreiz pieciem gadiem, dzīve kļūs labāka; ka aizliegt atvērt klientu apkalpošanas centrus tur, kur ir pagastu pārvaldes... ka dzīve paliks labāka; ka obligāti tiks paredzēts līdzdalības budžets NVO, lai gan pašvaldības jau šobrīd var atbalstīt nevalstiskās organizācijas, veicināt dažādu līdzdalību savā pašvaldībā - atkarībā no konkrētās pašvaldības nevalstisko organizāciju aktivitātes, iesaistes, konstruktīvās rīcības. To var darīt jau šobrīd, bet mums tā vien šķiet, ka, ieliekot to likumā, dzīve kļūs labāka.

Kolēģi! Ir tiešām lietas, par ko Pašvaldību likumā šobrīd, pēc administratīvi teritoriālās reformas, pēc jaunā iedalījuma, ir jārunā, bet, kolēģi, mēs ļoti labi redzam, ka ir arī daudz brāķu un neloģisku lietu, kuras šajā likumprojektā šobrīd ir ietvertas. Tas nebūt nenozīmē, ka dzīve kļūs labāka. Pozitīvais šajā stāstā ir tas, ka tiešām nav steidzamības. Cerams, ka mēs varēsim jau ar jaunajām domēm (iespējams, pat ar jauno domju vadītājiem, priekšsēdētājiem) izdiskutēt šo likumprojektu tālākajos lasījumos un nonākt pie kvalitatīvām atziņām par to, kas tiešām ir nepieciešams pašvaldībās.

Mēs nevaram skatīt attālākos Latvijas reģionus tikai no Rīgas skatpunkta. Ja viss, kas mums saistās ar tālieni, ir došanās uz ārvalstīm, uz Briseli, uz Luksemburgu, uz Strasbūru vai uz Parīzi, tad es ieteiktu daudziem deputātiem tiešām apbraukāt Latvijas novadus un parunāt ar pašvaldību vadītājiem uz vietām, parunāt ar cilvēkiem uz vietām, kā viņi saņem pašvaldības sniegtos pakalpojumus, cik viņiem ir svarīgi, lai šī vēlētā institūcija ir pēc iespējas tuvāk viņiem.

Ja mēs runājam par šīm nulles līmeņa vai pirmā līmeņa pašvaldībām - vienalga kā mēs to finālā nosauktu - un ja mums ir svarīgi, lai cilvēks var satikt savu deleģēto pārstāvi, tiešām satikt un ar viņu aprunāties, lai nebūtu tā situācija, ka ir 70 kilometri jābrauc līdz domei... un ar laiku šī lēmējvara tikai attālināsies... un ja mēs skatāmies uz konkrēto likumprojektu... kolēģi, es nevaru atbalstīt šo konkrēto redakciju uz šo brīdi. Es esmu gatavs diskutēt un sniegt priekšlikumus tālākajiem lasījumiem, jo šeit es redzu, ka šī iesaiste un izpratne... ciešā sadarbībā ar pašvaldībām... un, runājot arī ar pašvaldībām un arī ar Latvijas Pašvaldību savienību, nerodas tāda pārliecība, ka tiešām šis likumprojekts, pēc savas būtības, pēc savas jēgas un sava gara, risinās problēmas uz vietām, ka dzīve cilvēkiem varētu palikt labāka. Te ir daudz jautājumu, kas, taisni otrādi, liek domāt, ka varētu rasties jaunas problēmas; ka mēs aizvien vairāk birokratizējam visu un pašvaldībās cilvēki - deputāti, izpilddirektors, juristi - būs noslogoti ar papīriem vēl vairāk... arvien vairāk un vairāk. Vairāk laika veltīs birokrātijai, mazāk laika veltīs reālo problēmu risināšanai uz vietām, apsekojot savu novadu, savus pagastus, tajos risināmās problēmas, darāmos darbus.

Tāpēc, kolēģi, es aicinu konkrētā likumprojekta sakarā... kā minimums... nebalsot "par".

Paldies.

Sēdes vadītāja. Vārds deputātam Andrim Kazinovskim. Lūdzu!

A. Kazinovskis (pie frakcijām nepiederošs deputāts).

Labdien, cienījamā sēdes vadītāja, cienījamie, godātie kolēģi! Es gan negribētu tā jūsmot par šo likumprojektu... pagaidām, jo vērtēju to no savas pieredzes - savas ilggadējās pieredzes - pašvaldību darbā kopš neatkarības atjaunošanas. Esmu piedzīvojis ļoti daudzu ar pašvaldībām saistītu likumu pieņemšanu un grozīšanu un arī administratīvi teritoriālās reformas. Jāsaka, ir daži momenti, kas man liek pārdomāt. Un es aicinu arī jūs šos momentus atcerēties un mēģināt, teiksim, skaidri paskatīties - no tādām pilsoniskām un Saeimas deputātu pozīcijām -, kā darbosies tas vai cits moments šajā likumā.

Pirmais - par izpildinstitūciju, par izpilddirektoru. Pašā neatkarības sākumā, kad mainījās... kad ciemu padomes neatkarības laikā pārtapa par pagastu padomēm, tad tajās ciemu padomēs... Padomju sistēmā, lūk, izpilddirektors bija faktiski galvenā persona, un deputāti ciemu padomēs - tā bija vairāk izkārtne: viņi sanāca tur kopā un sprieda, pieņēma maznozīmīgus lēmumus, bet būtībā atbildība un vara, un finanses bija izpilddirektora rokās. Nu un tagad... šajā likumā... Salīdzinot to ar šo priekšlikumu par izpilddirektora funkciju, es teiktu: vai mēs neatgriežamies atpakaļ? Tāpat kā tajā pasakā par zelta zivtiņu: mēs varam nonākt pie sasistas siles atkal... jo demokrātija, vēlētas

pašvaldības, vēlēti iedzīvotāju pārstāvji - deputāti pašvaldībās... Tam jābūt galvenajam un noteicošajam... arī finanšu ziņā... un visās citās jomās.

Es gribētu vēl likt padomāt par to, ka izpilddirektors acīmredzot turpmāk būs konkursa kārtībā izvēlēts un apstiprināts. Es tad salīdzinu ar Saeimu, jo Saeima arī ir iedzīvotāju vēlēta pārstāvniecība - valsts mērogā. Iedomāsimies, ka konkursa kārtībā mēs noteiksim Ministru prezidentu. Vai tas būs pareizi? Sanāk, ka partijas, koalīcija... viņiem faktiski vairs nav tiesību noteikt, kas būs šīs izpildvaras vadītājs... gan Saeimā, gan arī pašvaldībās. Kā tad koalīcija spēs sastrādāties ar faktiski no malas ieceltu cilvēku - izpilddirektoru? Par to ir bažas. Tur atkal apakšā ir lieta, kas jāpārdomā.

Tālāk. Lūk, šie ierobežojumi - kas nedrīkst būt par deputātiem, kļūt par deputātiem... Līdz šim... jau ir tādi ierobežojumi - slimnīcas vadītājs... un tā tālāk. Tagad atkal... papildināts... kapitālsabiedrību vadītāji, skolu direktori acīmredzot... un tā tālāk. Man atkal jautājums: kas ar to tiek domāts? Mēs jau *a priori* nosakām, ka šīs kategorijas cilvēki, vadītāji, faktiski ir korupcijas... saistīti ar korupcijas riskiem? Kāpēc? Nu, vai tad deputāti, kas Saeimā ir vēlēti... Vai tad attiecībā uz viņiem ir ierobežojumi, ka skolas direktors vai augstskolas rektors nedrīkst būt Saeimas deputāts?

Ko mēs darām?! Kāpēc tas notiek?! Faktiski, aizliedzot zināmai kategorijai cilvēku kļūt par deputātu... Es domāju, te jau runa ir par cilvēktiesībām, te jau nākotnē darbs Satversmes tiesai. Vai tas tā nav? Padomāsim par to.

Tālāk. Vēl viens pašvaldībām ļoti nozīmīgs jautājums. Autonoma pašvaldība, kurai ir savi pienākumi, uzdevumi, funkcijas... Jebkurai pašvaldībai ir jābūt konkrētai, stabilai finanšu bāzei, stabilam ienākumu avotam, turklāt ilglaicīgi, ilgtermiņā, jo kā gan citādi var izstrādāt pašvaldība savus plānošanas dokumentus, attīstības dokumentus? Kur būvēs kādu, teiksim, institūciju, kur - ceļu infrastruktūru, ar kādām algām, no kurienes šie līdzekļi? Tātad tas ir ļoti cieši saistīts ar ienākumu bāzi, ar budžetu. Un atkal... salīdzinot ar šī gada budžetu... Tā arī palika neatrisināts tas jautājums... Pašvaldībām noņēma piecus procentus no ieņēmumiem no iedzīvotāju ienākuma nodokļa - 92 miljonus. Cieta visvairāk Latgales pašvaldības: piektā daļa budžeta Latgales pašvaldībām - mīnusā. Jautājums tā arī palika neatrisināts.

Par kādiem jaunatnes uzdevumiem, risinājumiem... un tā tālāk... mēs te runājam, ja pašvaldībām samazina budžetu? Turklāt katras pašvaldības budžets nav pastāvīgs, katru gadu pašvaldība nezina, vai tās budžets atkal netiks samazināts, vai valdība un parlaments, spriežot kopumā par valsts budžetu, atkal nenoņems kādu finansējuma avotu.

Es saprotu, ka varbūt Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai tas jautājums ir ļoti nozīmīgs, kā saka, prestiža jautājums - panākt, lai Pašvaldību likums tiktu pieņemts. Es arī esmu par to, lai būtu šīs izmaiņas, bet - lai tās būtu loģiskas un pamatotas. Taču vai nav tā un vai nebūs tā, ka Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, kas, starp citu, pretendentē būt viena no ministrijām, kura nākotnē, iespējams, varētu nebūt, ja samazina ministriju skaitu, šajā likumā nodrošina sev tādas zināmas garantijas eksistencei, tātad pārraudzībai, uzraudzībai, sodīšanai?

Cik lielā mērā pašvaldības - tātad iedzīvotāju ievēlētas pārstāvniecības... deputātus, pašvaldību var regulēt vai sodīt valsts institūcija? Vai arī atcelt priekšsēdētāju. Arī tas jautājums ir jāpārdomā - cik lielā mērā un kādos brīžos, un kādās lietās vajag... Vai jau šobrīd nav pietiekami lielas iespējas VARAM darboties, īstenojot ietekmi uz pašvaldībām?

Es, protams, atbalstīšu likumprojektu "Pašvaldību likums" šajā lasījumā, bet ir jāseko līdzi un jābūt loģikai, lai... būtu jābūt rezultātam. Un tad, kad pašvaldību vadītāji - jaunie, kas tagad tiks ievēlēti, - teiktu, ka, lūk, šis pašvaldību likums ir *okay*, tad es aicinātu arī pārējos Saeimas deputātus balsot

“par” šo likumu. Nevis tā, ka mēs... vai arī ierēdņi teiks, tas ir labs un... tādā eiforijā teiks, ka būs viss labi... Vispirms jau šis likums ir pašiem iedzīvotājiem un pašvaldībām. Un, ja viņi to akceptēs, tad arī deputātiem, Saeimai, būtu galaversijā šis likums jāakceptē.

Paldies.

Sēdes vadītāja. Vārds deputātam Igoram Pimenovam. Lūdzu!

I. Pimenovs (SASKAŅA).

Labvakar, cienījamās deputātes, godātie deputāti! Jaunā likuma projektā, likumprojektā “Pašvaldību likums”, ciktāl es saprotu, ir parādījusies jauna institūcija jeb jauns līdzeklis iedzīvotāju saskarsmei ar pašvaldību, proti, iedzīvotāju padome - konsultatīva, kolektīva institūcija, kuras darbības mērķis ir nodrošināt novada pašvaldības teritoriālā iedalījuma vienību (pagastu un pilsētu) iedzīvotāju interešu pārstāvību domē. Un arī - kolektīvais iesniegums, kurš var būt iesniegts pašvaldībai, par jautājumiem, kuri ir pašvaldības kompetencē.

Vienlaikus... Es esmu pamanījis un gribētu pieminēt sarunā ar jums to, ka šeit gan norādīts, ka par padomes locekli var būt Eiropas Savienības pilsonis un kolektīvo iesniegumu pašvaldībai var... ir tiesīgs iesniegt Latvijas Republikas pilsonis. Līdz ar to Latvijas nepilsoņi kārtējo reizi ir palikuši “ārpus iekavām”. Manā ieskatā, tas nav nedz taisnīgi, nedz tālredzīgi.

Es gribētu atgādināt... cienījamajiem deputātiem ļoti īsi atgādināšu, kas tie ir - Latvijas nepilsoņi, jo bieži vien mēs tos vienkārši nevaram pamanīt pūlī uz ielas vai saskarsmē ikdienā, bet viņi dzīvo mums blakus. Latvijas nepilsoņi ir Latvijas Republikā pastāvīgi dzīvojošas personas, kuras bija Padomju Savienības pilsoņi, bet kuras pēc tam nav ieguvušas nevienas valsts pilsonību. 2020. gadā tādu personu Latvijā bija 217 tūkstoši jeb 10,4 procenti no visu Latvijas iedzīvotāju skaita.

Latvijas nepilsoņiem nav vēlēšanu tiesību arī pašvaldību vēlēšanās atšķirībā no Igaunijas nepilsoņiem. Viņi nevar strādāt valsts dienestā. Pastāv arī ierobežojumi sociālajās un ekonomiskajās tiesībās, profesionālajā darbībā, nekustamo īpašumu iegādē, pensijas stāža aprēķināšanā, iespējās bez vīzām braukt uz virkni ārvalstu, lai gan šīs iespējas ir vairumā Eiropas Savienības valstu un Islandē. Tomēr nepilsoņiem Latvijā ir ievērojami plašākas tiesības nekā bezvalstniekiem - personām, kurām nav valstiskās piederības. Nepilsoņi - atšķirībā no bezvalstniekiem - ir Latvijas Republikas valstspiederīgie. Satversmes tiesa atzina, ka nepilsoņu tiesiskā saikne ar Latviju tiek zināmā mērā atzīta un uz tās pamata ir radušies savstarpēji pienākumi un tiesības.

Es nerunāšu ilgi, un vispār šīs debates... nav īstais laiks un īstā vieta, lai uzsāktu garu diskusiju par naturalizācijas iespējām, par nepilsoņiem kā politisko un Latvijas cilvēktiesību jautājumu. Es vienkārši gribētu secināt, ka pašvaldībām ir ļoti liela nozīme nepilsoņu turpmākās integrēšanas procesā, lai viņus iesaistītu pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs un pašvaldības darbībā. Tieši sabiedrības saliedētības nostiprināšanas labad nepilsoņu iesaistīšanai pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs ir noteicoša nozīme. Tāpēc es uzskatu, ka šajā likumā tas noteikti jāņem vērā.

Nākamajā, otrajā, un varbūt arī trešajā, ciktāl saprotu, lasījumā ir jānostiprina arī nepilsoņu tiesības piedalīties gan iedzīvotāju padomes darbībā, gan arī kolektīvā iesnieguma iesniegšanā pašvaldībai.

Paldies.

Sēdes vadītāja. Debates slēdzu.

Lūdzu, komisijas vārdā...?

I. Goldberga. Komisijas vārdā - paldies kolēģiem par debatēm.

Kā jau minēju, virkne debatēs pieminēto jautājumu izskanēja arī komisijas sēdē, un komisijas deputāti izteica gatavību turpināt diskusijas likumprojekta skatīšanas gaitā.

Komisijas vārdā aicinu Saeimu atbalstīt likumprojektu "Pašvaldību likums" pirmajā lasījumā.

Sēdes vadītāja. Paldies.

Lūdzu zvanu! Balsosim par likumprojektu "Pašvaldību likums" pirmajā lasījumā! Lūdzu, balsosim! Par - 76, pret - 1, atturas - 7. Likumprojekts pirmajā lasījumā ir atbalstīts.

Lūdzu noteikt termiņu priekšlikumiem.

I. Goldberga. Paldies, kolēģi.

Priekšlikumu iesniegšanas termiņš otrajam lasījumam ir viens mēnesis - šā gada 22. maijs.

Sēdes vadītāja. Paldies.

Tātad priekšlikumu iesniegšanas termiņš - šā gada 22. maijs.

Godātie kolēģi! Saeimas Prezidijs ir saņēmis deputātu Gata Zamura, Marijas Golubevas, Mārtiņa Šteina, Andreja Klementjeva un Arvila Ašeradena iesniegumu ar lūgumu izsludināt pārtraukumu Saeimas šā gada 22. aprīļa pirmās attālinātās ārkārtas sēdes darba kārtībā līdz 29. aprīļa pulksten 9.00. Tātad - no šodienas pulksten 18.00 līdz nākamās ceturtdienas pulksten 9.00.

Lūdzu zvanu! Balsosim par deputātu Zamura, Golubevas, Šteina, Klementjeva un Ašeradena iesniegumu par 22. aprīļa attālinātās ārkārtas sēdes pārtraukumu no pulksten 18.00 līdz 29. aprīļa pulksten 9.00! Lūdzu, balsosim! Par - 62, pret - 16, atturas - 1. Sēdes pārtraukums ir noteikts līdz 29. aprīļa pulksten 9.00.

Godātie kolēģi! Es vēlos jūs iepazīstināt ar diviem iesniegumiem.